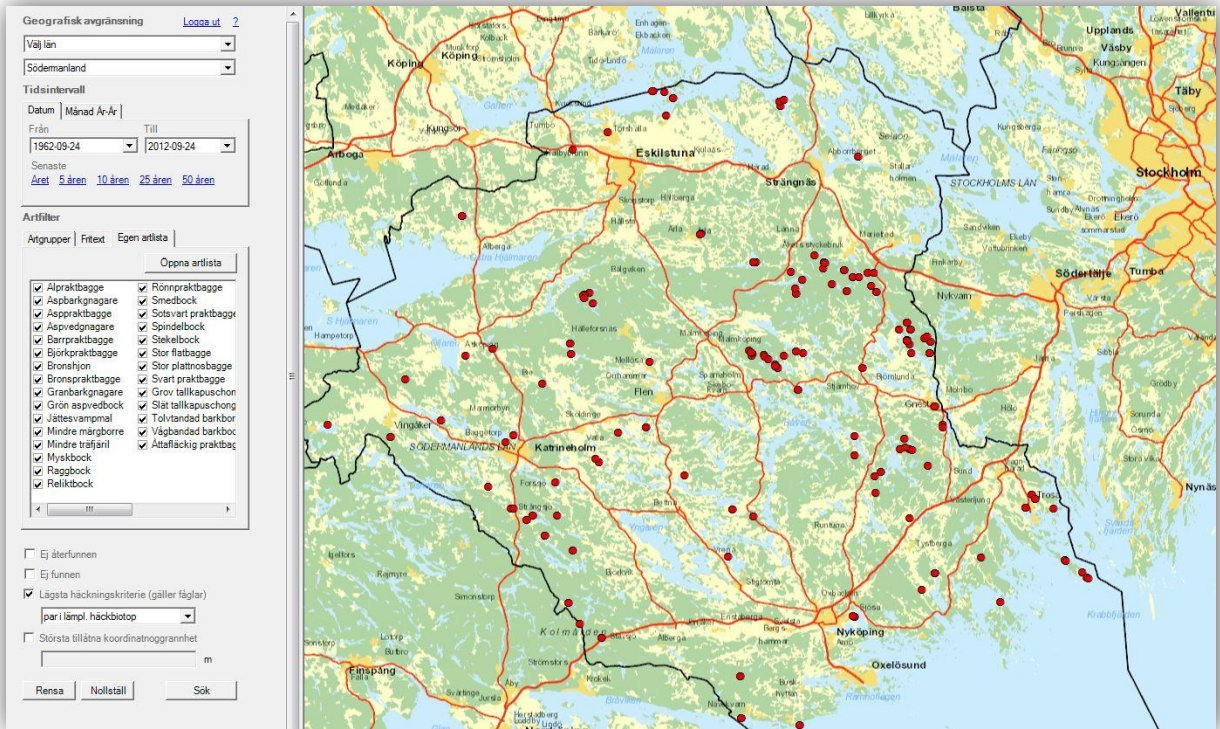

Manual för ArcGIS-tillägget Artportalen

Artportalskopplingen

Innehållsförteckning

- 1. INLEDNING 2
- 2. ANVÄNDARKONTO OCH BEHÖRIGHET 2
- 3. ANVÄNDNING 4
 - 3.1 Starta tillägget..... 4
 - 3.2 Allmänt om sökning med Artportalskopplingen..... 5
 - 3.3 Geografisk omfattning 6
 - 3.4 Tidsintervall 7
 - 3.5 Artfilter 7
 - 3.6 Specialurval 1 10
 - 3.7 Specialurval 2 10
 - 3.8 Sök, Rensa och Nollställ 11
 - 3.7 Resultat 12
- 4. SUPPORT OCH FELANMÄLAN 14

1. Inledning

ArcGIS-tillägget Artportalen är utvecklat av SWECO Position på uppdrag av Länsstyrelsen och Lst-IT. Framtagandet av tillägget har varit en del av projektet "Samverkan om artdata".

Syftet med tillägget är att snabbt och enkelt kunna hämta ajourhållen artdata från Artportalen.se direkt in i ArcGIS, utan någon form av mellanlagring i databas eller dylikt.

2. Användarkonto och behörighet

1. Skaffa användarnamn i Artportalen:

Till att börja med måste alla handläggare på länsstyrelserna som ska använda ArcGIS-kopplingen skaffa sig ett eget personligt användarkonto till Artportalen (tillfällig URL: <http://artportalen.se/Artportalen2>). I nya Artportalen är alla de tidigare rapportsystemen samlade i en portal, därför behövs numera bara ett konto. Kontot skapas i tjänstemannens eget namn.

2. Kontakta regional administratör på länsstyrelsen:

När användarkontot är skapat kontaktas den person på den egna länsstyrelsen som är regional administratör av roller och behörigheter i nya Artportalen. Administratören tilldelar kontot en roll som länsstyrelseanvändare med lämplig behörighet. För att kunna se artfynd i högre skyddsklasser krävs att kontot tilldelas utökad eller full behörighet. Om kontot inte tilldelas någon högre behörighet kan man enbart se icke diffuserade/dolda artfynd i skyddsklass 1.

Administratören kan tilldela handläggare på länsstyrelsen behörighet att se fynd av arter i skyddsklass 2-3 (utökad behörighet) eller 2-5 (full behörighet). Vilken behörighet man tilldelas beror på vilket behov man har av artdata inom tjänsten. Se vidare under punkt 4.

Läs mer om skyddsklassning av arter: <http://www.slu.se/sv/centrumbildningar-och-projekt/artdatabanken/arter/artobservationer/sekretess-och-skyddsklassning/>

3. Kontaktperson på varje länsstyrelse med ansvar för behörigheter:

Varje länsstyrelse ska ha en person som ansvarar för den regionala administrationen av användarkonton. Administratören ansvarar för att handläggare som arbetar med relevanta arbetsuppgifter får högre behörighet och att de samtidigt får information om sekretesslagstiftning och ArtDatabankens riktlinjer för Nationell skyddsklassning av arter.

För frågor om användarhanteringssystemet och frågor rörande fynddata kontaktas: Jan Edelsjö jan.edelsjo@slu.se 018 – 67 26 85, eller Marit Persson marit.persson@slu.se 018 – 67 26 58

4. Rutiner för hantering av fynddata hos länsstyrelserna i nya Artportalen:
Utförlig info om fynddatahanteringen i nya Artportalen finns att läsa här:
<http://www.slu.se/Global/externwebben/centrumbildningar-projekt/artdatabanken/Dokument/Arter/Istinfo.pdf>

5. Rapportering och ägande:

Den användare som rapporterar in ett artfynd blir också den som "äger" fyndet. Att "äga" ett fynd innebär att man har den administrativa rättigheten till ett fynd. Det är bara ägaren som kan ta bort eller ändra i ett fynd. Ägandet påverkar inte hur andra behöriga användare använder eller tolkar fyndet.

I nya Artportalen kommer det vara möjligt att överlåta detta "ägande" till annan användare. Detta kan ske genom att rapportering från början görs på ett "projekt" (motsvarar "syfte" i Artportalen 1) där man i förväg definierat att det är projektet/projektadministratören som ska kunna administrera (äga) fynden. Alternativt kan ägandet överlåtas i efterhand som en överenskommelse mellan en rapportör och en annan användare. Det senare kan t.ex. vara ett praktiskt tillvägagångssätt när en konsult själv står för inrapporteringen av fynd och beställaren (t.ex. Länsstyrelsen) övertar ägandet av de registrerade fynden som ett godkännande av arbetet.

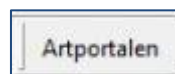
3. Användning

Obs! Artportalskopplingen är en beställningstjänst som måste beställas från Lst-IT. Kopplingen finns listad på Lst-IT:s sidor "Ditt IT-stöd" i Tjänstekatalogen (6.5 Geografiska programtjänster).

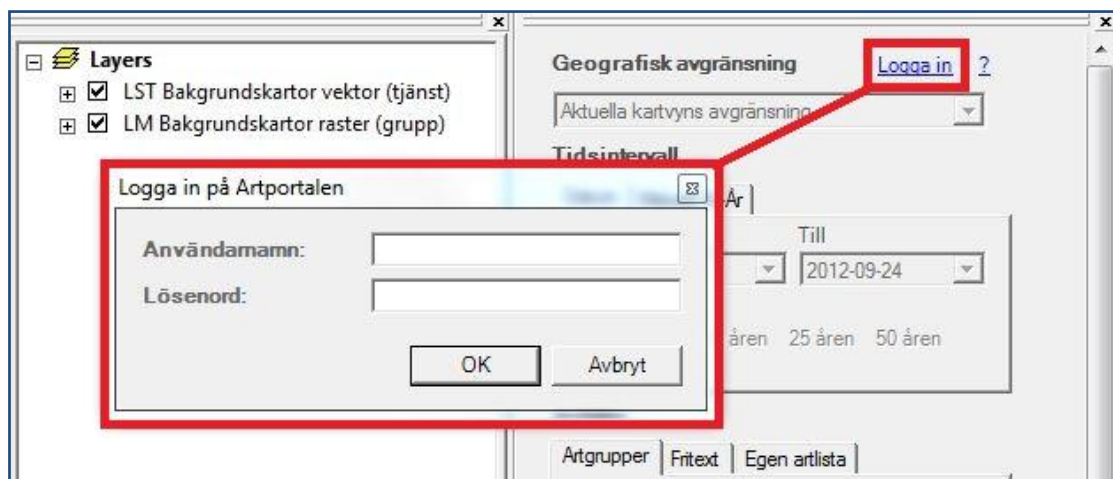
3.1 Starta tillägget

Om verktyget inte är synligt när du startat ArcMap välj i huvudmenyn *View >> Tools* och bocka för *Artportalen-koppling*. Om Artportalen-kopplingen inte finns där så måste du först aktivera det via *Tools >> Extensions...* och bocka för *Artportalen-koppling*.

Nu får du fram en knapp som du kan dra och placera vart du vill ibland dina verktygsmenyer.

Klicka på knappen för att börja använda tillägget. Klicka på *Logga in* så visas ett inloggningsfönster.

Logga in med det användarnamn och lösenord du har i (nya) Artportalen och klicka på *OK*. Nu kopplar artportalskopplingen upp sig mot Artportalen och sökfunktionerna aktiveras.

Varje gång du startar ArcMap på nytt och vill använda Artportalskopplingen kommer du att få logga in på detta sätt. Sökfönstrets placering och storlek går att ändra på samma vis som andra verktyg i ArcMap.

3.2 Allmänt om sökning med Artportalskopplingen

Med Artportalskopplingen söker man i Artportalen efter enskilda arter eller artgrupp/-er inom ett geografiskt område. Sökningen kan begränsas ytterligare med bl.a. tidsperiod, hotkategori, häckningskriterium (gäller enbart fåglar) och uppgift om fyndens noggrannhet.

The screenshot shows the search interface in Artportalen. It is divided into several sections:

- Geografisk avgränsning:** Includes a dropdown for "Aktuella kartvyns avgränsning".
- Tidsintervall:** Includes a date range selector with "Från" (2007-09-03) and "Till" (2012-09-03) fields, and a "Senaste" section with radio buttons for "Året", "5 åren", "10 åren", "25 åren", and "50 åren".
- Artfilter:** Includes tabs for "Artgrupper", "Fritext", and "Egen artlista". Under "Artgrupper", there are two columns of checkboxes for various groups: Kärnväxter, Alger, Mossor, Storsvampar, Lavar, Däggdjur, Fåglar, Grod- och kräldjur, Fiskar, and Manteldjur. Below this are checkboxes for "ÄGP-arter", "Natura 2000-arter", "Fridlysta arter", and "Rödlistade arter". Under "Rödlistade arter", there are checkboxes for "Kunskapsbrist", "Nationellt utdöd", "Akut hotad", "Starkt hotad", "Sårbar", and "Nära hotad".
- Other filters:** Includes checkboxes for "Ej återfunnen", "Ej funnen", "Lägsta häckningskriterie (gäller fåglar)" (with a dropdown for "par i lämpl. häckbiotop"), and "Största tillåtna koordinatnoggrannhet" (with a text input field).
- Buttons:** "Rensa", "Nollställ", and "Sök".

Explanatory text boxes on the right side of the screenshot:

- Geografisk avgränsning:** Verktyg för att definiera sökområde.
- Tidsintervall:** Ställ in datumperiod eller enskild månad under flera år.
- Artfilter:** Välj artgrupp, enskild art (fritext) eller egen artlista att söka fynd för. Sökning på artgrupp kan kombineras med Specialurval 1 (se nedan). Dra i rullisten i nederkant på sramen för att se hela listan.
- Specialurval 1:** Vid sökning på artgrupp kan sökningen begränsas ytterligare till arter som ingår i ÄGP, eller är listade inom Natura-2000, är fridlysta eller rödlistade. Vid sökning på rödlistade arter kan enskilda hotkategorier väljas.
- Specialurval 2:** Kan kombineras med alla Artfilter. Negativa fynd rapporterade som Ej återfunnen/ Ej funnen) visas ej som default. Som default visas endast de fågelfynd som rapporterats med häckningskriteriet "par i lämpl. häckbiotop", eller högre. Denna begränsning kan ändras eller väljas bort. Genom markering för största tillåtna koordinatnoggrannhet kan man ange ett värde(helta) för att utesluta fynd med en noggrannhet som är högre än angivet värde.

Buttons at the bottom:

- Rensa:** tar bort tidigare sökresultat.
- Nollställ:** återställer verktyget i default.
- Sök:** genomför sökningen i Artportalen.

Först definierar du det geografiska område du vill söka efter fynd inom. Om man inte ändrar några övriga inställningar är grundinställningen sökning efter fynd av samtliga rödlistade och/eller fridlysta arter inom det önskade geografiska området fem år tillbaka i tiden från dagens datum.

3.3 Geografisk omfattning

Första steget är att definiera vilket område i kartan du vill göra din sökning i.

För detta finns det fyra alternativ i en rullista:

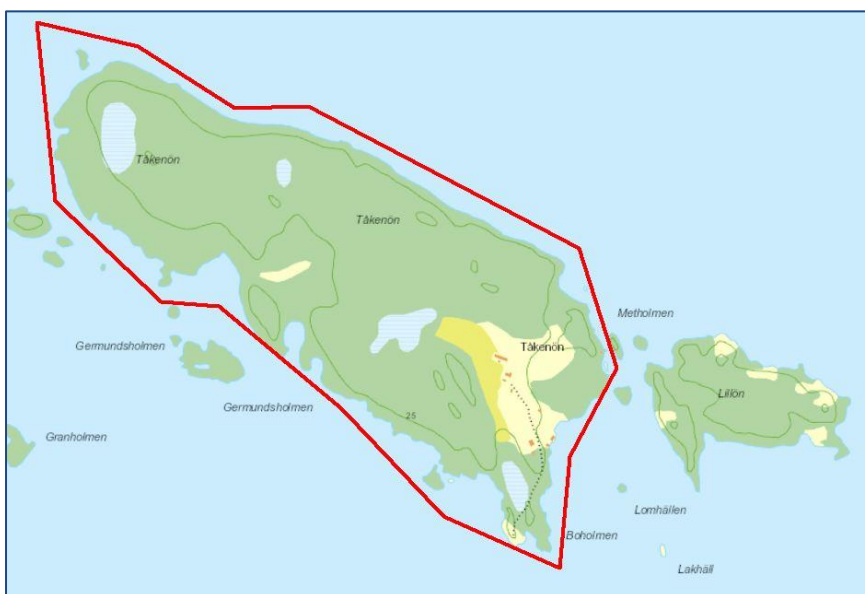
1. Aktuella kartvyns avgränsning: Med detta val söker du inom det område som visas i kartfönstret på skärmen. Zoomar du ut blir området större och du får med fler träffar i din sökning och zoomar du in blir området mindre vilket ger färre träffar.

2. Markera område i kartan: Här finns två alternativ, med det första (1) kan du markera en rektangulär yta i kartfönstret och med det andra (2) ritas du en polygon. Ritverktygen blir synliga först när du valt *Markera område i kartan*. Välj alternativ 1 eller 2 genom att klicka på symbolerna.

Markera en startpunkt och håll ner vänster musknapp och dra ut en rektangel över önskat sökområde för alternativ 1, eller markera en startpunkt och klicka en gång med vänster musknapp för att börja markera sökpolygonens yta för alternativ 2. Klicka en gång för varje hörn på polygonen, dubbelklicka för att slutföra polygonen. Den markerade ytan sparas inte, utan försvinner efter varje genomförd sökning.

3. Välj län:

Välj sökning på län, så öppnas en alfabetiskt sorterad lista med alla län/regioner. Endast ett län kan väljas åt gången. Om du gör denna geografiska avgränsning bör du vara noga med övriga inställningar av sökning. Den lämpar sig t.ex. bra i kombination med fritextsökning på enskilda arter.

Geografisk avgränsning Logga ut ?	Geografisk avgränsning Logga ut ?
Välj län	Välj kommun
Blekinge	Åle

4. Välj kommun:

Välj sökning på kommun, så öppnas en alfabetiskt sorterad lista med alla landets kommuner i en rullista. Endast en kommun kan väljas åt gången. Även när man gör denna geografiska avgränsning bör man vara noga med övriga inställningar av sökning.

3.4 Tidsintervall

Här ställer du in vilket tidsintervall du vill söka artfynd för. Här finns två möjligheter som väljs via flikarna *Datum* eller *Månad År-År*.

1. Datum: Här har du möjlighet att söka på artfynd **från** ett datum **till** ett annat. Dessa datum kan du välja antingen genom att skriva in dem själv eller genom att använda listrutepilen för att få fram en kalender där du kan markera ditt önskade datum.

Ett annat alternativ är att klicka på någon av de förvalda knapparna; senaste året, 5 åren, 10 åren, 25 åren eller 50 åren. Grundinställningen (default) är sökning på perioden de senaste 5 åren från dagens datum.

2. Månad År-År: Denna funktion kan du använda om du är intresserad av återkommande artfynd för en viss månad. Exempelvis hur ser fynd av utter ut under februari månad mellan åren 1950 till 2008.

3.5 Artfilter

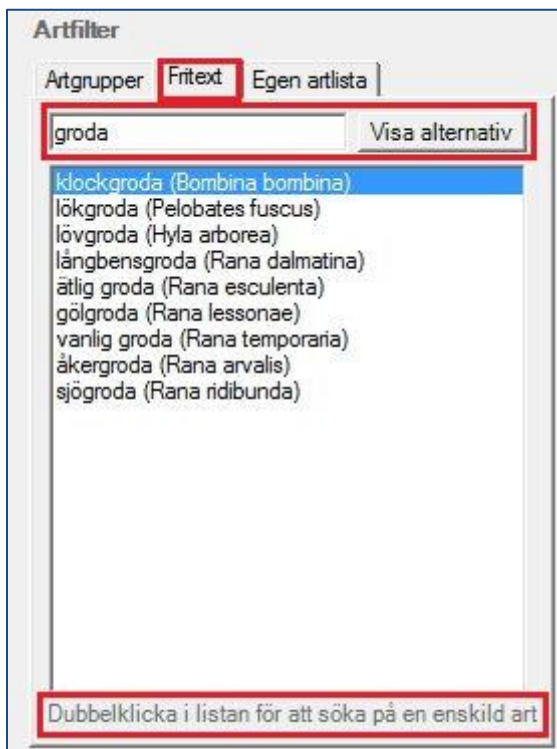
I nästa sektion i sökfönstret har du möjlighet att begränsa sökning till artgrupper eller arter. Det finns tre alternativ.

Första fliken *Artgrupper* används för att välja ibland de artgrupper som används i nya Artportalen. Markera vilken/vilka artgrupper du vill hämta från artportalen. Du kan välja att söka efter en eller flera artgrupper samtidigt. Hela listan syns inte i fönstret, man måste dra i nedkant på ramen för att se alla alternativ. Det finns snabbknappar för att välja att markera att *Alla* eller *Inga* artgrupper ska vara markerade.

När fliken *Artgrupper* är aktiv är sökningen i utgångsläget begränsad till sökning efter arter som är antingen fridlysta och/eller rödlistade. Det finns även möjlighet att söka efter ÅGP- och Natura 2000-arter (se 3.7 Specialurval 1). Sökningar på rödlistade arter kan förfinas ytterligare genom att välja vilka rödlistekategorier du är intresserad av. Detta specialurval kan inte kombineras när du söker med *Fritext* eller *Egen artlista*

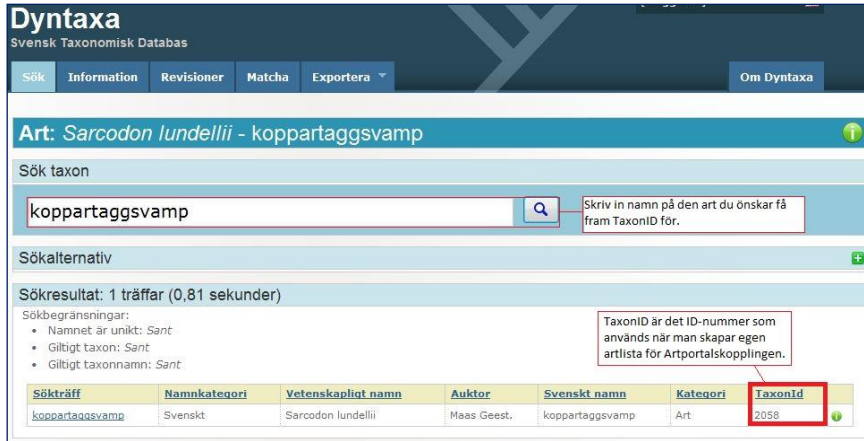
Andra fliken är *Fritext*. Via den kan du söka efter specifika namn i ArtDatabankens taxonomiska databaser. Skriv in hela namn eller delar av artnamn (svenskt eller vetenskapligt) och tryck på *Visa alternativ*. Då får man fram en lista på de alternativ som innehåller sökordet. Dubbelklicka på önskat artnamn för att söka efter fynd av denna art.

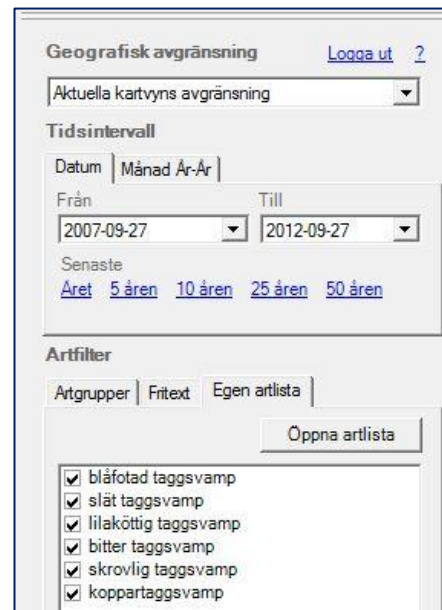
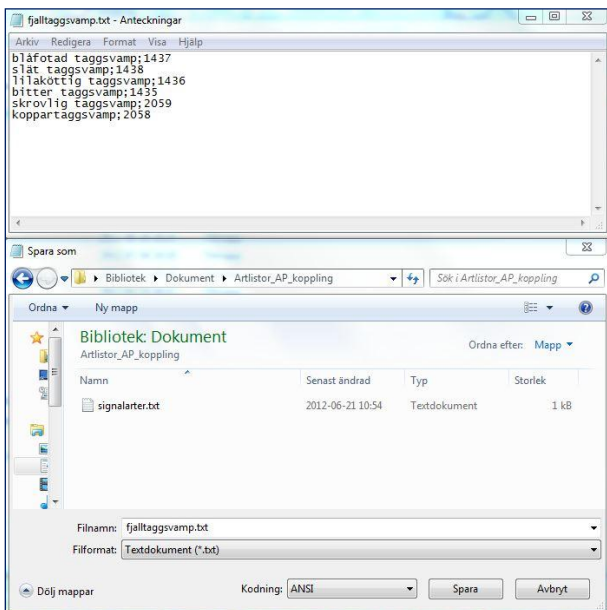
Fritext. Exempel: Ordet "groda" skrivs in, klicka på *Visa alternativ* så visas ett resultat med de artnamn eller andra taxonomiska grupper i databasen som någonstans innehåller innehåller texten "groda". Observera att sökfunktionen inte går att styra mot att det du söker efter ska "sluta med" eller "börjar med" sökordet. Dubbelklicka i resultatlistan på det artnamn du vill söka efter.

Tredje fliken är *Egen artlista*. Med den kan du hämta en artlista du skapat själv. Det som behövs för att skapa artlistan är artnamn och artens unika "TaxonID" i Dyntaxa – Svensk taxonomisk databas som administreras av ArtDatabanken (<https://www.dyntaxa.se/>).

Listan skapas enklast i Word eller Anteckningar. Skriv in artnamn direkt följt av semikolon och därefter TaxonID (ex: *koppartaggsvamp;2058*), varje art skrivs på en egen rad. Spara listan sedan som Textdokument, ett filformat med ändelsen ".txt".

För att söka med *Egen artlista* klickar du på *Öppna artlista* och söker fram filen du skapat i utforskaren. Artlistan laddas upp och ingående listade arter visas sedan i ett fönster i kopplingen. Med en uppladdad artlista är det även möjligt att välja bort (avmarkera) arter från sökningar med listan.

Denna funktion ger stora möjligheter att specialanpassa det arturval man är intresserad av i olika sammanhang. Den kan t.ex. användas om man vill skapa en lista för att söka efter flera arter från olika taxonomiska grupper med samma biotop (t.ex. kalk- eller sandmiljöer), eller Skogsstyrelsens signalarter o.s.v.

3.6 Specialurval 1

Med de olika specialurvalen kan man specificera sina sökningar ytterligare.

Den första delen av specialurvalen gäller endast när sökning görs på *Artgrupper*. Som grundinställning gäller att sökning på *Artgrupp* ger ett resultat med fynd av *fridlysta*- och/eller *rödlistade arter*. De två andra alternativ som finns är sökning efter arter som ingår i Åtgärdsprogram för hotade arter (*ÅGP*), eller som ingår i *Natura-2000*. När alla alternativ är markerade får man träff på fynd som tillhör minst ett av alternativen. Är man endast intresserad av att söka efter fynd av t.ex. ÅGP-arter, så ska endast detta alternativ vara markerat.

När alternativet rödlistade arter är markerat, kan man ytterligare förfinas denna sökning mot fynd inom enskilda hotkategorier. Det går att markera alla eller enstaka.

3.7 Specialurval 2

Den andra delen av specialurvalen kan förutom sökning på *Artgrupp* även kombineras vid sökning på *Fritext* eller *Egen artlista*.

Alternativen *Ej återfunnen* och *Ej funnen* är inte markerade som grundinställning. När du kryssar för något av dessa alternativ får du vid sökning se även "negativa fynd" som rapporterats in till Artportalen. Det gäller "fynd" (eller noteringar) från inventeringar där man sökt en viss specifik art på en tidigare känd fyndplats där den trots riktade eftersök inte

kunnat återfunnas vid detta nya besök (=Ej återfunnen), eller i sådana fall där arten utan framgång eftersökts i en till synes lämplig biotop (=Ej funnen).

Lägsta häckningskriterie är alltid förkryssat som grundinställning och gäller endast fågelfynd. Med detta filter aktivt får du vid sökning fram alla fynd som har det markerade häckningskriterium som visas eller högre (=ju högre kriterium desto säkrare indicium för häckning). Detta filter bygger på att den som rapporterar ett fågelfynd till Artportalen har angivit ett s.k. "häckningskriterium" till sitt fynd. Häckningskriterierna används ofta vid ornitologiska inventeringar och även vid övrig spontanrapportering av fåglar för att beskriva hur pass sannolikt eller säkert det är att den observerade arten häckar på eller nära fyndplatsen. Skalan är stigande från 1 till 20, där 1 innebär en observation av en fågel under häckningstid och där 20 är lika med funnet bo med ägg eller ungar. Häckningskriteriet *par i lämplig häckbiotop* som är markerat som default är lika med häckningskriterium nr. 4 och är det första (lägsta) häckningskriterium som inom ornitologin behandlas som "trolig häckning".

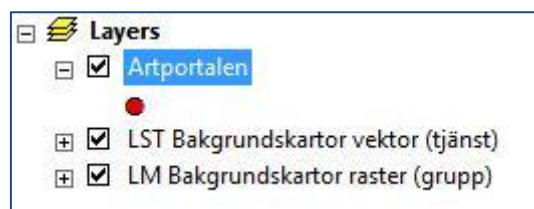
Observera att med detta filter aktivt utesluts alla fågelfynd som rapporterats med häckningskriterium 3 "Spel/sång". En betydande andel av fågelfynden under häckningstid har detta kriterium, så det kan vara värt att pröva en sökning där man sänker filtret ett steg.

Största tillåtna koordinatnoggrannhet är en funktion som gör det möjligt att filtrera på värdet för det attribut fynden i Artportalen har som heter "Noggrannhet". Noggrannhet är ett värde i meter som anger en radie (r) från positionsangivelsen. Fyndet kan bedömas finnas inom den cirkelarea/-yta (A) som kan räknas ut från detta värde [$A=\pi \cdot r^2$].

3.8 Sök, Rensa och Nollställ

Sök: När du ställt in alla sökkriterier klickar du på *Sök*. Din fråga skickas då från artportalskopplingen till Artportalens webbtjänst. När sökningen är avslutad visas ett meddelande om resultatet i form av antal fynd per artgrupp.

Fynden läggs i ett temporärt punktlager i ArcMap under rubriken Artportalen. Alla fynd presenteras med samma symbol, en röd punkt.

Stora omfattande sökningar kan ta lång tid, så ha lite tålamod. Så länge sökningen pågår visas muspekaren som en blå snurrande cirkel.

I de fall du gör en sökning som inte resulterar i någon träff, får du ett meddelande som meddelar detta.

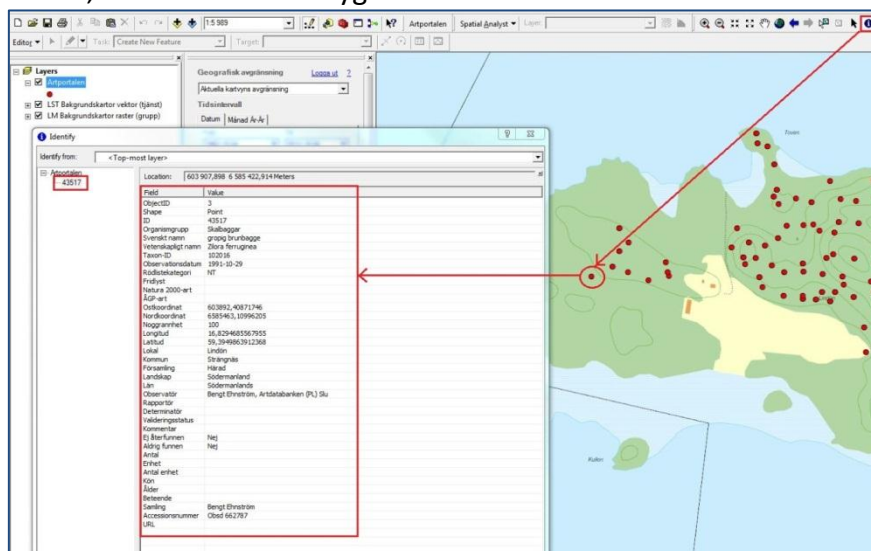
Rensa: Med hjälp av knappen *Rensa* tar du bort tidigare sökresultat från det temporära lagret i ArcMap.

Observera att det inte läggs till några nya lager i ArcMap när du gör en ny sökning. Det vill säga om du söker på nytt utan att klicka på knappen *Rensa* läggs de nya träffarna till i den föregående sökningens lager.

Nollställ: Med hjälp av knappen *Nollställ* så nollställs alla inställningar i sökfönstret till grundinställningarna (=alla fynd av rödlistade och/eller fridlysta taxa inom sökområdet fem år tillbaka i tiden från dagens datum).

3.7 Resultat

Resultatet av din sökning presenteras som nämnt som ett temporärt lager i ArcMap. Detta temporära lager kan du jobba med precis som vanligt; öppna attributtabeller, spara som shapefil, göra urval, använda infoverktyget etc.

Eftersom lagret endast är temporärt försvinner det när du stänger ner ArcMap. För att få fram resultatet igen måste du göra om sökningen. Ett bättre alternativ är att spara sökresultatet som en shapefil.

Symbolen (den röda punkten) som visas i bilden ovan väljs automatiskt via artportalskopplingen, men du kan givetvis ändra till vilken symbol som helst genom att ändra under lageregenskaper.

De flesta fyndgenskaper (attribut) som ett enskilt fynd omfattar är inte svåra att förstå. Några förtjänar dock en kommentar som framgår av följande tabell.

Attribut	Kommentar
ObjectID	Fyndets löpnummer i det temporära lagret.
Shape	Alla fynd från Artportalen presenteras som punkter.
ID	Fyndets ID-nummer i webbtjänsten.
Taxon-ID	Det Taxon-ID arten har i Dyntaxa.
Observationsdatum	Datum då fyndet gjordes.
Rödlistekategori	Den rödlistekategori arten har enligt aktuell rödlista. Det går inte att söka på tidigare rödlistningar.
Fridlyst	I nuvarande version av Artportalskopplingen visas ingen info i detta fält oavsett om arten är fridlyst eller inte. Det går att söka fram arter som är fridlysta, men information om detta hämtas i nuläget inte från databasen.
Natura 2000-art	I nuvarande version av Artportalskopplingen visas ingen info i detta fält oavsett om arten är en Natura 2000-art eller inte. Det går dock att söka fram Natura 2000-arter men information om detta hämtas i nuläget inte från databasen. Arter som kan filtreras fram är arter inom fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet bilagorna 2, 4 och 5.
ÅGP-art	I nuvarande version av Artportalskopplingen visas ingen info i detta fält oavsett om arten är ÅGP-art eller inte. Det går dock att söka fram arter som omfattas av ett ÅGP, men information om detta hämtas i nuläget inte från databasen.
Ostkoordinat	Ostkoordinat i SWEREF 99 TM.
Nordkoordinat	Nordkoordinat i SWEREF 99 TM.
Noggrannhet	Fyndplatsens noggrannhet. Avstånd i meter (radie) från positionsangivelsen. Fyndet finns någonstans inom cirkelareans yta.
Lokal	Fyndplatsens namn. Vanligen namngivet av den som skapat lokalen eller först rapporterat från fyndplatsen.
Determinatör	Namn på person som bestämt/kontrollbestämt fyndet.
Valideringsstatus	Information om fyndet validerats/kvalitetssäkrats.
Kommentar	Fritextkommentar av rapportören.
Ej återfunnen	Om fyndet är negativt, dvs. arten ej återfunnen på tidigare känd fyndplats står det "Ja".
Aldrig funnen	Om fyndet är negativt, dvs. arten aldrig är funnen på denna till synes lämpliga plats står det "Ja".
Beteende	Artens aktivitet/beteende vid observationstillfället. Här anges t.ex. häckningskriterium för fågelfynd.
Samling	Hänvisning om fyndet finns i någon samling.
Accessionsnummer	Kollektets ordningsnummer i samlingen (ovan).
URL	Fält förberett för att visa direktlänk (URL) till det fullständiga fyndet i webbtjänsten. Denna möjlighet saknas i dagsläget.

4. Support och felanmälan

Stöter ni på problem, fel eller har utvecklingsönskemål eller frågor så kan ni höra av er till:

Artportalen-support (frågor om användande av kopplingen och fynddata)

Per Flodin

0155 – 26 41 72

artportalen.support@lansstyrelsen.se

Teknisk support inom länsstyrelsen

Servicedesk

010 – 22 30 300

servicedesk@lansstyrelsen.se

OBS! Om du vill rapportera in fel/buggar så uppmanar vi dig att skicka med så mycket information som möjligt, exempelvis skärmdumpar på felmeddelanden, ingående beskrivningar av hur du gick till väga, geografiskt område, vad du gjorde innan etc. för att vi ska kunna felsöka på så ett effektivt sätt som möjligt.